

Z KAPITALISTICKÝCH ARMÁD

Francouzská zbrojní výroba

Výrobu konvenčních zbraní Francie v poválečném období poměrně rychle obnovila. Během několika let, kromě výstavby závodů na výrobu vojenských materiálů, vznikl i příslušný výzkum a vývojový potenciál a francouzská zbrojní výroba se postupně dostávala na světovou úroveň. Počátkem šedesátých let, na základě rozhodnutí vlády o vybudování strategických jaderných sil, započala Francie s výrobou jaderných zbraní, pro níž již dříve vytvořila základní předpoklady. Tato skutečnost znamenala citelné omezení finančních prostředků z vojenského rozpočtu na klasické zbraně, jejichž výroba na základě vlastního výzkumu a vývoje však přesto i nadále pokračovala díky úspěšnému exportu, především leteckých raketových zbraní. Tak se Francií, jako jediné z kapitalistických států kontinentální Evropy, podařilo získat a udržet si až do současné doby první místo ve zbrojní výrobě, a to jak pokud jde o objem produkce zbraní a počet vyráběných druhů výzbroje, tak i o úroveň výzkumu a vývoje bojové techniky.

Rozběh zbrojní výroby ve Francii po ukončení druhé světové války umožnila potřeba vojenského materiálu k vedení koloniálních válek (Vietnam, Alžírsko) a korejské války. K urychlenému vyzbrojování armád paktu v roce 1951 zahájila činnost mezistátní výrobní spolupráce, jejímž jádrem byly tzv. „off shore“ zakázky USA zúčastněným státům NATO. Tento program skončil prakticky v roce 1957, i když oficiálně trval až do roku 1960. Francie patřila k těm státům NATO, které získaly největší podíl na této kooperaci. Zkušenosti pak využila pro vlastní větší programy konvenčních zbraní, které realizovala v druhé polovině padesátých let.¹⁾ V té době, kromě intenzivního výzkumu a vývoje ve všech oborech bojové techniky, zvláště pak v leteckých zbraních a ve vojenské elektronice, rychle se rozvíjel i jaderný výzkum a vývoj, který byl přípravou výroby jaderných zbraní.

1. Např. program cvičného letounu CM 170 MAGISTER, dopravního letounu Nord 2501 NORATLAS (za spoluúčasti NSR), námořního bojového letounu Breguet 1050 ALIZE, vrtulníku ALOUETTE.

Koncem padesátých let, kromě vlastní zbrojní výroby, Francie vyvíjela značné úsilí s cílem získat své tradiční evropské konkurenty ve výrobě bojové techniky, tj. Německou spolkovou republiku a Itálii, ke zbrojní spolupráci. Tento zbrojní trojúhelník měl využívat pro zbrojní kooperaci zkušenosti francouzských výzkumných a vývojových pracovišť a francouzské výroby konvenčních bojových materiálů a jeho hlavním úkolem mělo být omezovat stále rostoucí vliv amerických zbrojních monopolů v Evropě, dále snižovat výrobní náklady a prosazovat vlastní zbraně na evropském zbrojním trhu. Američtí výrobci bojové techniky se však úspěšně bránili ztrátě evropského trhu prodejem licencí, hlavně na výrobu těch zbraní, jejichž evropský vývoj nemohl v dohledné době skončit, přičemž obchodní činnost podporovali politickými akcemi. A tak, i když se Francie, NSR a Itálie staly formálně evropskou základnou výroby moderních konvenčních zbraní, přesto nedosáhly předpokládaného cíle, neboť USA se podařilo prosadit společnou evropskou výrobu vojenských materiálů na základě amerických licencí²⁾ a tím politický efekt zbrojního trojúhelníku prakticky zmařit.³⁾

Od roku 1960 se těžiště francouzské zbrojní výroby přesunulo z konvenční výzbroje na výrobu strategických jaderných zbraní. V rámci první etapy francouzského zbrojního programu, zvaného „Loi Programme“ na léta 1960 až 1964, který kladl hlavní důraz na výstavbu strategických jaderných sil, započala Francie výrobu strategických jaderných zbraní první generace, tj. jaderných pum a jejich nosičů — bombardovacích letounů MIRAGE IV — a zahájila přípravu na druhou a třetí generaci, tj. řízené střely středního dosahu SSBS⁴⁾ a ponorky na jaderný pohon, vy-

zbrojené řízenými střelami středního dosahu MSBS.⁵⁾

Snížení rozpočtových prostředků na nákup konvenčních materiálů pro francouzské ozbrojené síly mělo vliv na omezení výroby pěchotního a dělostřeleckého materiálu a částečně i obrněné techniky.⁶⁾ Výroba leteckých raketových zbraní pokračovala i nadále úspěšně, především díky odbytu do zahraničí. V té době skončily větší programy letecké raketové techniky vlastního původu.⁷⁾ Výroba vojenských plavidel se omezovala hlavně na ponorky. Kromě toho probíhaly renovace a modernizace starších lodí.

V druhé etapě zbrojního programu na léta 1965 až 1970 skončila výroba strategických jaderných zbraní první generace, i když se značným zpožděním.⁸⁾ Výstavba strategických jaderných sil druhé generace se v této etapě taktéž opožďuje, přestože první řízené střely SSBS sériové výroby (dosah více než 3000 km) již byly vyrobeny. Ze strategických zbraní třetí generace, tj. ponorek na jaderný pohon, je na vodě LE REDOUTABLE, druhá ponorka LE TERRIBLE a třetí LE FOUDROYANT jsou ve výrobě. Vyzbrojování LE REDOUTABLE střelami MSBS (dosah přes 2500 km), jejichž jaderná bojová hlavička má mít ráži asi 500 kt, dosud nezapočalo; zkoušky s těmito řízenými střelami s dobrými výsledky probíhají na pokusné ponorce LE GYMNOTE. Stejně tak jako tomu bylo u programu strategických jaderných sil první generace, naráží i programy francouzských strategických jaderných sil druhé a třetí generace, i přes neustálé zvyšování finančních prostředků, na potíže rázu technického a finančního, což způsobuje jejich trvalé zpomalování. V důsledku toho bylo nutné prodloužit životnost strategických jaderných zbraní první generace, tj. bombardovacích letounů MIRAGE IV tím, že se zvýšily jejich výkony (schopnost letu v malých výškách, větší ráže jaderných pum).⁹⁾

2 Společná Evropská výroba v licenci USA zahrnovala tyto větší programy:

a) s účastí Francie — pozemní PLRS HAWK (další státy — NSR, Belgie, Holandsko a Itálie);

b) bez Francie — letecká PLRS SIDEWINDER (zúčastněné státy — NSR, Holandsko, Dansko, Norsko, Řecko, Turecko);
— víceúčelový bojový letoun F-104G STAR-FIGHTER (zúčastněné státy — NSR, Holandsko, Belgie, Itálie).

3 Společná evropská výroba na základě francouzského výzkumu a vývoje zahrnovala tyto dosud nedokončené programy:

a) námořní bojový letoun Breguet 1150 ATLANTIC (zúčastněné státy — Francie, NSR, Belgie, Holandsko, Itálie);

b) vojenský dopravní letoun C.160 TRANSALP (zúčastněné státy — Francie, NSR).

4 Sol-Sol Balistique Stratégique = pozemní protizemní balistická strategická řízená střela.

5 Mer-Sol Balistique Stratégique = protizemní balistická strategická řízená střela, odpalovaná z lodí.

6 Z obrněné techniky byla z větších programů zahájena pouze výroba lehkých tanků např. AMX-13 v r. 1962 a středních tanků AMX-30 v roce 1964.

7 Např. bojové letouny MIRAGE III, námořní letouny ETENDARD, vrtulníky ALOUETTE 3, řízené střely (protitankové SS-10, SS-11, SS-12, ENTAC, letecké MATRA AS.11, AS.12, AS.20, AS.30, námořní MALAFON, MASURCA).

8 Asi dvou let; poslední letoun dostalo francouzské letectvo v březnu a poslední jadernou pumu v květnu roku 1968.

9 70 kt místo původních 60 kt,

Úsilí získat jaderné zbraně,¹⁰⁾ spojené se zvýšením vynakládáním finančních prostředků, i v druhé etapě francouzského zbrojního programu se projevuje nedostačujícím financováním výzkumu a vývoje i omezeným nákupem konvenčních bojové techniky pro vlastní ozbrojené síly.¹¹⁾

V rámci třetí etapy francouzského zbrojního programu, která začala 1. ledna 1970 a potrvá do konce roku 1975, se počítá podle současných odhadů ve strategických jaderných silách s dokončením 27 kusů strategických řízených střel SSBS, eventuálně s rozpracováním dalších. Z ponorek na jaderný pohon, vyzbrojených strategickými řízenými střelami MSBS, by měly být dokončeny tři ponorky a rozpracována čtvrtá, eventuálně další [prozatím je v plánu 5 kusů]. Druhá ponorka LE TERRIBLE má mít střely MSBS, vyzbrojené taktickými jadernými bojovými hlavicemi jako LE REDOUTABLE, střely na třetí ponorky LE FOUDROYANT mají však již mít termonukleární bojové hlavice. Počet řízených střel na všech ponorkách má být stejný (16 kusů). Ve třetí etapě francouzského zbrojního programu má probíhat vývoj strategické jaderné zbraně čtvrté generace SSLP.¹²⁾ V poslední době se však stále více prosazují názory na alternativní řešení, tj. výrobu zdokonalených řízených střel MSBS, které by měly zvýšený dosah (nejméně 4000 km). Tyto střely by vzhledem k velké pohyblivosti ponorek na jaderný pohon měly stejnou možnost zasáhnout cíl jako SSLP, nebo možná ještě lepší. Náhradní řešení by si však vyžádalo zvýšit počet ponorek.

V konvenčních zbraních se má tato etapa omezit převážně na pokračování současných projektů. Uvažuje se sice o realizaci některých dalších programů (např. o sériové výrobě bojových letounů MIRAGE G s měnitelnou šípovitostí křídel, nového bojového tanku, na jehož vývoji se pracuje), jejich existence však bude záviset pochopitelně především na finančních možnostech.

10. Kromě strategických jaderných zbraní byla vyvinuta i operačně taktická jaderná RS PLUTON o dosahu 10 až 120 km, jejíž sériová výroba se v současné době rozbíhá. Dále pokračují práce na vývoji RS SSBS, která bude mít dosah asi 700 km.

11. Větší samostatné výzkumné programy této etapy jsou: letouny MIRAGE F-1, MIRAGE G, MIRAGE V, Breguet 941, PTRS ACRA. Z výrobních programů lze uvést: letouny MIRAGE 5 (jsou to MIRAGE III E se zjednodušenou elektronikou), těžké vrtulníky SUPER FRELON, fregaty s RS SUFFREN a DUQUESNE, korvety (např. ACONT) a jiné lodě.

12. SSLP = Sol-Sol Longue Portée = mezikontinentální pozemní protizemní řízená střela. Tato střelupřevážná RS má mít dosah asi 8000 km a má mít termonukleární bojovou hlavici ráže 2 až 3 Mt.

Značným a trvalým zdrojem příjmů francouzského státu, které se vrací především v podobě úvěrů do výzkumu a vývoje nových progresivních konvenčních zbraní, je výnos z exportu francouzské klasické bojové techniky. Francie se snaží dodávat do ciziny co nejvíce zbraní. Vyváží především letouny a vrtulníky, lehké tanky, lehká obrněná vozidla, protitankové řízené střely, samohybné kanónové houfnice, ponorky, minolovky a jiné lodě, letecké motory a vojenskou elektroniku. Francouzské zbraně nakupuje v současné době více než sto států. Největší objednávky až doposud získala Francie od Izraele, Belgie, Itálie, Jihoafrické republiky a Holandska.¹³⁾

K rozvoji francouzského zbrojního průmyslu přispívá též kooperace ve výzkumu, vývoji i výrobě zbrojních materiálů s dalšími kapitalistickými státy, především Německou spolkovou republikou a Velkou Británií.¹⁴⁾ Tato dvoustranná spolupráce umožňuje větší rentabilitu vzhledem k existenci rozsáhlejších sérií, však není v současné době rozšiřována novými výzkumnými a vývojovými programy a nejsou v tomto směru ani reálné vyhlídky do budoucnosti. Proto Francie obrací svoji pozornost na menší kapitalistické státy, především na Belgii, Holandsko a Itálii, jimž nabízí prodej licencí na výrobu francouzských zbraní s podmínkou, že se na ní bude částečně podílet.¹⁵⁾ Kromě toho Francie, Belgie, Holandsko a Itálie uzavřely dohodu o výzkumu, především v leteckém raketovém oboru, ve kterém má Francie značný předstih před těmito státy.

Dalším způsobem zvýšení rentability výroby a použití kapacit francouzského zbrojního průmyslu je cesta koncentrace, centralizace a specializace, nastoupená

13. Zahraniční objednávky francouzských zbraní v posledních letech (v miliónech Ffrs):

	1966	1967	1968
a) zbraně pro námořní síly	129	187	150
b) zbraně pro pozemní síly	325	450	600
c) zbraně pro letectvo	1 778	1 012	2 093
d) vojenská elektronika	142	380	570
	2 374	2 029	3 413

14. S NSR spolupracuje Francie na těchto programech: PTRS MILAN, HOT, PLRS ROLAND, letecké RS AS.33, AS.34; s Velkou Británií spolupracuje na programech: lehkého bojového letounu JAGUAR, vrtulníků SA 330 ALOUETTE 4, SA 341 a WG.13, lodní PLRS ARAMIS a letecké RS MARTEL.
15. Nejdůležitější je francouzsko-belgický program výroby bojových letounů MIRAGE 5, určených pro belgické vojenské letectvo.

v roce 1967. V současné době však tento proces dosud neskončil v leteckém raketovém oboru. Prozatím došlo pouze ke sloučení soukromých leteckých společností Dassault a Breguet. Dnem 1. ledna 1970 dojde na základě rozhodnutí francouzské

vlády k fúzi tří společností pro výrobu letecké raketové techniky, v nichž má francouzský stát rozhodující kapitálovou účast, a to Sud Aviation, Nord Aviation a SEREB. Vznikne tak nová akciová společnost Société Nationale Aérospatiale.

Francouzský zbrojní průmysl po skončení druhé světové války až do současné doby — přes veškeré potíže, dané zejména omezeností zbrojního trhu — vypracoval se v konvenčních zbraních na světovou úroveň a získal i dobré postavení jako vývozce bojové techniky do ciziny.

Pokud jde o jaderné zbraně a nosiče, podařilo se Francii vytvořit vlastními silami jaderné síly, i když omezeného významu. Přesto je Francie v současné době jediný kapitalistický stát kontinentální Evropy, který disponuje jadernými zbraněmi.

Již nyní je zřejmé, že pod vlivem současné hospodářské situace bude nová etapa zbrojního plánu (1970—1975) poznamenána co největší úsporností. Výjimkou má být pouze výzkum a vývoj progresivních typů bojové techniky, jejíž export by znamenal značný finanční efekt. Plán plného osamostatnění Francie v jaderných zbraních a jejich nosičích se bude i nadále opožďovat. Výroba strategických jaderných zbraní druhé generace vykazuje v současné době zpoždění téměř dvou let a má podle posledních odhadů trvat asi do roku 1975. Půjde totiž o zpoždění pěti až šesti let, vezmeme-li v úvahu původní předpoklady, přičemž se ještě navíc nebere v úvahu původně uvažovaný počet střel.¹⁶⁾ Výroba strategických jaderných zbraní třetí generace, u níž se v současné době projevuje zpoždění asi tří let, přesáhne podle nynějších prognóz až do druhé poloviny sedmdesátých let; půjde tedy o obdobné zpoždění.¹⁷⁾ I zpožděné programy výstavby strategických jaderných sil si vyžádají značné rozpočtové prostředky, takže budou i nadále budovány v podstatě na úkor klasické výzbroje. Neustálé oddalování realizace zbrojních programů vládnoucí francouzské kruhy nikterak neznepokojuje. To jen potvrzuje, že výstavba strategických jaderných sil je záležitostí převážně politickou.

16. Úvahy se původně pohybovaly okolo 100 kusů, nyní se plánuje asi 50 kusů, přičemž se konkrétně hovoří o třech jednotkách, tj. 27 kusech.

17. Podle předpokladů z r. 1964 měla být druhá generace strategických jaderných sil v operační použitelnosti v letech 1968/69 a třetí 1969 až 1973. Podle prohlášení ministra obrany Messmera z r. 1965 měla být druhá generace v operační použitelnosti v letech 1968 až 1970 a třetí 1970 až 1975.